

Başvuru Numarası : 2022/1695
Toplantı Tarihi/Sayısı : 24.5.2023/31
Karar Numarası 433
Başvuran : N. Y.
Başvuran Vekili : -
Adres : Eskişehir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Kurum/Kişi : Eskişehir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres :

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda 5 yaşındaki oğlu ile birlikte kalmakta olan başvuranın, kurum içerisinde gerçekleştirilecek 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı etkinliğine çocuğu ile birlikte katılmasına izin verilmediği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuru dilekçesi ve ekleri doğrultusunda, Ulusal Önleme Mekanizması Birimi tarafından incelemesi gerçekleştirilen başvuruda, başvuran özetle:

a. 672 No'lu KHK ile ihraç edilerek yargılandığını, 5 yaşındaki oğlu ile Eskişehir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğunu,

b. Bakırköy Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan sevkle bu kuruma geldiğini, önceki ceza infaz kurumunda çocuğu ile ilgili durumlarda esneklik sağlanırken bulunduğu kurumda uygulamaların daha farklı olduğunu,

c. 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı nedeniyle ceza infaz kurumu içerisinde çocukların hazırlayacağı ve annelerin de katılacağı programa suç tipi gerekçe gösterilerek alınmadığını, oğlunun ruhsal gelişiminin bu durumdan olumsuz etkileneceğini ve kendisine bu durumu açıklayamayacağını düşündüğü için oğlunun da programa katılmaması yönünde dilekçe verdiğini, ceza infaz kurumunda arkadaşlarıyla beraber Cumhuriyet Bayramı'nı kutlamayan tek çocuğun oğlu olduğunu iddia etmekte ve bu ve benzeri ayrımcı uygulamaların sona ermesini talep etmektedir.

3. Muhatap Eskişehir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan 31/10/2022 tarihli yazılı görüşte özetle:

a. Başvuran ile genel durumunun değerlendirilmesi amacıyla yapılan ilk görüşme, Araştırma Değerlendirme Formu doldurulması, dışarıda bulunan 0-6 yaş aralığında çocuğunu kuruma yanına alması, çocuğunun dış kreşe gönderilmesi ve 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı etkinliği konularında olmak üzere toplamda 5 görüşme gerçekleştirildiği,

b. Başvuran ile 20/10/2022 tarihinde gerçekleştirilen görüşmede; Kurumda 27/10/2022 tarihinde 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı etkinliği düzenleneceği, 0-6 yaş annesi yanında kalmakta olan çocukların da bu etkinlikte

gösteri yapmalarının planlandığı, ancak yapılan etkinliklerde farklı suç grupları karıştırılmayacağından yapılacak olan etkinliğe çocuk Y. Y.'un annesi olmadan katılım sağlayabileceğinin söylendiği,

c. Başvuranın 20/10/2022 tarihli dilekçesi ile oğlu Y. Y.'un etkinliğe katılmasını istemediğini beyan ettiği, aynı zamanda çocuk Y. Y.'un düzenli olarak dış kreşe gitmekte olduğu, çocuğun sağlıklı ruhsal ve bilişsel gelişimi için psiko-sosyal servis olarak gerekli desteğin sağlandığı ifade edilerek başvuranın söz konusu dilekçesi ve psiko-sosyal servis raporu Kurumumuza gönderilmiştir.

4. Başvurandan 15/12/2022 tarihinde alınan yazılı görüşte özetle:

a. Kurum cevabında ve psiko-sosyal servis raporunda yazılan hususların doğru olduğu,

b. Söz konusu etkinliğe diğer çocuklar anneleri ile birlikte katılırken çocuğunun yalnız katılmasının ruhsal gelişimini zedeleyeceğini düşündüğü, bu nedenle çocuğunun etkinliğe katılmaması yönünde dilekçe verdiği,

c. Suç tipi ayırımından kaynaklı ortaya çıkan bu durumun genel bir problem teşkil ettiği, ıslah politikalarının anne yanında kalan çocuklara zarar verdiği ifade edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

7. 6701 Sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

8. 6701 Sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde belirtilen görev kapsamında başvuranın, yanında kalmakta olan çocuğu ile birlikte kurumda gerçekleştirilen etkinliklere katılmasına izin verilmemesine ilişkin iddia ve talepleri konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

9. "*Kötü muamele çok farklı biçimlerde olabilir; bunların birçoğu bilerek yapılmayabilir ancak düzenlemelerle ilgili eksikliklerden veya yetersiz kaynaklardan dolayı ortaya çıkabilir.*" (Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT), Hapsedilmeye İlişkin Standartlar, CPT/Inf(92)3-part2, 1992, para. 44).

10. Birleşmiş Milletler Mahpuslara Muameleye İlişkin Asgari Standart Kuralların (Nelson Mandela Kuralları, 2015)29'uncu maddesine göre:

"Çocuğun ebeveyniyle hapisanede kalmasına izin veren karar, ilgili çocuğun yüksek yararı temelinde olur. Çocuğun hapisanede ebeveyni ile kalmasına izin verilmesi halinde, aşağıdaki olanaklar sağlanır:

(a) Ebeveynlerinin bakımı altında olmadıklarında, bırakılabilecekleri ve nitelikli insan gücüne sahip içeride ya da dışarıdaki bir çocuk bakım evi;

(b) Kabulü üzerine ve devamında, çocuğun gelişiminin bir uzman tarafından izlenmesi dâhil, çocuğa

özel sağlık bakım hizmetleri.

Hapishanede bir ebeveyni ile kalan çocuklara, asla mahpus olarak muamele edilmez."

11. CPT'ye göre; "Anne ve çocuğun en azından belli bir süre birlikte olmalarına izin verilmelidir. Eğer anne ve çocuk cezaevinde birlikteyse, kreş eşdeğeri koşullar, doğum sonrası bakım ve emzirme konusunda uzman personelin desteği sağlanmalıdır." (Cezaevlerinde Sağlık Hizmetlerine İlişkin Standartlar, CPT/Inf(93)12-part, 1993, para. 66)

12. Ayrıca, "[k]üçük çocuklar sadece yüksek yararlarının gerektirmesi halinde cezaevinde bir ebeveynle birlikte kalabilmelidirler. Bu çocuklara mahpus gibi muamele edilmemelidir. Küçük çocukların cezaevinde bir ebeveynle kalmalarına izin verildiğinde, ebeveynin çocuğuyla birlikte katılamayacağı bir etkinliğe iştirak etmesi durumunda, çocuğun kalabileceği ve nitelikli kişilerce hizmet verilen bir kreş oluşturulması için özel düzenleme yapılmalıdır." (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Rec(2006)2 Sayılı Tavsiye Kararı, 1/7/2020, para. 36)

13. İnceleme konusu başvuruda, başvuranın; kendisi ile birlikte kalan 5 yaşındaki oğlunun dış kreşe gittiği, Kurumda bulunan diğer çocuklar ile birlikte 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı için bir gösteri hazırlamalarının planlandığı, diğer annelerin katılacağı gösteriye suç tipi nedeniyle başvuranın katılmasına izin verilmediği, bunun üzerine başvuranın söz konusu gösteriye çocuğunun da katılmaması için dilekçe verdiği, fakat bu durumun çocuğunun arkadaşlarından ayrı kalmasına ve ruhsal gelişiminin olumsuz etkilenmesine sebep olduğu iddia edilmektedir. Muhatap Kurumun cevabi yazısında, başvurana farklı suç grupları karıştırılamayacağından yapılacak etkinliğe kendisinin katılamayacağı şeklinde bilgi verildiği, bilgilendirme üzerine başvuranın, çocuğunun etkinliğe kendisi olmadan katılmasını istemediğini beyan ederek bu yönde dilekçe verdiği, çocuğun düzenli olarak dış kreşe gitmekte olduğu ve psiko-sosyal servis tarafından çocuğun sağlıklı, ruhsal, bilişsel gelişimi için gerekli desteğin sağlandığı belirtilmektedir.

14. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Hükümlünün bakıma muhtaç çocuklarının barındırılması" başlıklı 65'inci maddesi birinci fıkrasına göre; "Anaları hükümlü olup da dışarıda korumasına bırakılacak kimsesi bulunmayan sıfır-altı yaş grubundaki çocuklar, annelerinin yanında kalabilirler. Bu çocuklar gündüzleri ceza infaz kurumu bünyesindeki veya Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu veya diğer kurum ve kuruluşlara ait kreş ve gündüz bakımevlerinde barındırılırlar."

15.5275 sayılı Kanun'un "Hükümlülerin gruplandırılması" başlıklı 24'üncü maddesine göre;

"(1) Hükümlüler;

a) İlk defa suç işleyenler, mükerrirler, itiyadî suçlular veya suç işlemeyi meslek edinenler,

b) Akli ve bedensel durumları nedeniyle veya yaşları itibarıyla özel bir infaz rejimine tâbi tutulması gerekenler,

c) Tehlike hâli taşıyanlar,

d) Terör suçluları,

e) Suç örgütlerine veya çıkar amaçlı suç örgütlerine mensup olan suçlular,

gibi gruplara ayrılırlar.

(2) Hükümlüler ayrıca yaşları, hükümlülük süreleri ve suç türleri itibarıyla da gruplandırılırlar."

16. 5275 sayılı Kanun'un 63'üncü maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca "Kadınların erkeklerle, hükümlülerin tutuklularla, çocukların yetişkinlerle, örgüt veya çıkar amaçlı örgüt suçluları ile terör suçlularının Kanunda sayılan hâller dışında bir araya gelmelerine ve bağlantı kurmalarına izin verilmez."

17. Başvuran ve muhatap Kurum cevabından, başvuranın yanında kalmakta olan 5 yaşındaki çocuğunun

düzenli olarak dış kreşe gitmekte olduğu, etkinliklere bireysel katılımı hususunda herhangi bir sınırlama getirilmediği anlaşılmaktadır. Kurum idaresinin ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda, örgüt veya çıkar amaçlı örgüt suçluları ile terör suçlularının bir araya gelmemesini sağlaması gerekmektedir. Başvuran terör suçlusu olduğundan, kendisine bu durum izah edilerek çocuğunun kendisi olmaksızın söz konusu etkinlikte yer alabileceği belirtilmiş, başvuran takdir yetkisini kullanarak çocuğunun etkinliğe katılmaması yönünde dilekçe vermiştir.

18. Sonuç olarak; ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirilmekle birlikte, Muhatap Kurumun işlemlerini ilgili mevzuat doğrultusunda gerçekleştirdiği anlaşıldığından başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğu değerlendirilmektedir. Bu çerçevede, 6701 sayılı Kanunun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 48 ve 67'nci maddeleri kapsamında başvuru konusu iddiaların kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

24/5/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

İsmail AYZAZ
Üye

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye